

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (RP 197/2016 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Nico Steiner, arbets- och näringsministeriet
- verkställande direktör Stefan Jensen, Passagerarfartygsföreningen i Finland rf
- sakkunnigmedlem Jorma Ihalainen, Passagerarfartygsföreningen i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- social- och hälsovårdsministeriet
- Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
- Finlands näringsliv rf
- Finlands Maskinbefälsförbund ry
- Finlands Skeppsbefälsförbund rf
- Finlands Sjömans-Union FSU rf
- Rederierna i Finland rf
- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart ändras på det sätt som genomförandet av arbetstidsdirektivet för inlandssjöfarten förutsätter.

Ändringarna gäller huvudsakligen fartygstrafik på inre vattenvägar. En arbetsgivare får inte låta utföra mer 384 timmar overtidsarbete per år. Den genomsnittliga maximala tiden för overtidsarbete i ett anställningsförhållande för viss tid som understiger ett år är åtta timmar per vecka. Under en sjudagarsperiod ska arbetstagaren ges en vilotid på minst 84 timmar. En arbetstagare vars arbets- och fritider inte bestäms enligt ett avlösningssystem ska ges en extra veckovila på 24 tim-

Betänkande AjUB 14/2016 rd

mar, om arbetstagaren arbetat sex dagar i veckan under fem veckor. Det maximala antalet på varandra följande arbetsdagar baserade på ett avlösningssystem är 31.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

De europeiska arbetsmarknadsparterna inom sektorn för inlandssjöfart ingick ett avtal 2012. Det innehåller bestämmelser om arbetstidens förläggning i inlandssjöfarten. Parterna ansåg att varken det allmänna arbetstidsdirektivet (direktiv 2003/88/EG), som tillämpas på inlandsvatten, eller vilotidsdirektivet (direktiv 1999/63/EG), som gäller sjömännens arbetstider, beaktar de särskilda arbets- och levnadsförhållandena inom inlandssjöfarten.

Direktiv 2014/112/EU om genomförande av det europeiska avtal om arbetstidens förläggning i vissa avseenden vid transporter på inre vattenvägar som ingåtts av arbetsmarknadsparterna (arbetstidsdirektivet för inlandssjöfarten) antogs i december 2014. Direktivet består av två delar, det egentliga direktivet och det bifogade avtalet som innehåller bestämmelserna om arbetstid inom inlandssjöfarten. Direktivet och det bifogade avtalet gäller endast kommersiell inlandssjöfart. Inrikesfart på havsområden faller således utanför direktivets tillämpningsområde. Direktivet ska genomföras i medlemsstaterna före utgången av 2016.

Regeringen föreslår att de ändringar som direktivet kräver ska genomföras genom ändringar i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982), nedan kallad arbetstidslagen för inrikesfart. Avtalet innehåller också bestämmelser om företagshälsovård och arbetarskydd, men till denna del anses den finländska lagstiftningen uppfylla avtalskraven. Utskottet tillstyrker utifrån inkomsten utredning lagförslaget utan ändringar, men med följande kommentarer.

Högsta tillåtna arbetstid och arbetstidens förläggning

Skillnaderna mellan arbetstidslagen för inrikesfart och bestämmelserna i det bifogade avtalet till arbetstidsdirektivet för inlandssjöfarten gäller regleringen av den högsta tillåtna arbetstiden och arbetstagarnas vilotider. Avtalet innehåller en bestämmelse om den genomsnittliga högsta tillåtna arbetstiden per vecka (48 timmar), något som saknas i arbetstidslagen för inrikesfart. Lagen begränsar arbetstidens längd genom bestämmelserna om ordinarie arbetstid, övertidsarbete per dygn och övertidsarbete per vecka.

Enligt 5 § 2 mom. i arbetstidslagen för inrikesfart ska den ordinarie arbetstiden ordnas så att den blir sammanhängande och förläggas till tiden mellan klockan 7 och klockan 17, om arbetstagarna inte bor ombord på fartyget då det är i användning. Om arbetstagarna bor ombord kan arbetstiden ordnas i regelbundet skiftande vakter på högst fyra eller sex timmar. Det går att avtala om annan förläggning av arbetstiden genom kollektivavtal.

Betänkande AjUB 14/2016 rd

Vanligen bor de som arbetar på fartyg i inlandssjöfart i Finland inte ombord, och därför ska arbetstiden på de fartygen enligt arbetstidslagen för inrikesfart ordnas så att den blir sammanhängande på det sätt som sades. Enligt det allmänt bindande kollektivavtalet för passagerarfartyg i inrikestrafiken har den ordinarie arbetstiden med avvikelse från lagen kunnat placeras i vakter. I praktiken har arbetsdagarna varit långa till följd av den korta sommarsäsongen och den i lagen högsta tillåtna övertiden vid skiftarbete, och de anställdas inkomster har till stor del bestått av övertidsersättning.

Enligt punkt 3 i det bifogade avtalet till arbetstidsdirektivet för inlandssjöfarten ska fastställandet av arbetstiden grundas på en åtta timmars arbetsdag. Den genomsnittliga veckoarbetstiden får inte överstiga 48 timmar under en beräkningsperiod på tolv månader. Den högsta tillåtna arbetstiden inbegriper övertid. Om anställningstiden understiger ett år beräknas den högsta tillåtna arbetstiden i förhållande till anställningens längd. Enligt 4 § i arbetstidslagen för inrikesfart är arbetstiden högst 8 timmar om dygnet och högst 40 timmar i veckan. Den högsta tillåtna tiden för övertidsarbete per dygn är 16 timmar i veckan och den högsta tillåtna tiden för övertidsarbete per vecka är å sin sida 16 timmar under två veckor. Om arbetet har indelats i två vakter är den högsta tillåtna tiden för övertidsarbete per dygn 28 timmar i veckan och utöver det, med arbetstagarens samtycke, högst 7 timmar i veckan.

Enligt förslaget ska den ändring som direktivavtalet kräver i fråga om den högsta tillåtna arbetstiden för anställda inom inlandssjöfarten genomföras genom en ny 9 a § som fogas till arbetstidslagen för inrikesfart. Enligt den paragrafen får övertidsarbetet för en arbetstagare uppgå till högst 384 timmar per år i inlandssjöfart. Om arbetstagaren arbetar i ett anställningsförhållande för viss tid som understiger ett år, får den genomsnittliga maximala tiden för övertidsarbete vara högst åtta timmar per vecka. Det innebär att större begränsningar kommer att gälla för övertidsarbete i fortsättningen.

Enligt propositionen rådde det i samband med att genomförandet av direktivet förbereddes en viss oro över hur den högsta tillåtna arbetstiden enligt direktivet och 5 § 2 mom. i arbetstidslagen för inrikesfart skulle vara förenliga. De anställda bor inte ombord på passagerarfartyg och därför måste arbetsgivaren enligt lagen oberoende av behovet av arbetskraft förlägga arbetstagarens hela ordinarie arbetstid mellan klockan 7 och 17 och låta utföra det kvällsarbete som behövs i form av övertidsarbete. Begränsningarna i fråga om övertid innebär att arbetsgivaren i fortsättningen behöver indela arbetstiden i vakter på ett sätt som inte ger upphov till övertid.

Under beredningens gång övervägdes också ett alternativ där man slopar kraven på förläggning av den ordinarie arbetstiden och möjliggör att arbetet ordnas i vakter. Finlands Sjömans-Union FSU rf motsatte sig att arbetstiden får förläggas fritt eftersom det i nuläget är möjligt att genom kollektivavtal avvika från bestämmelserna, vilket också har gjorts. De lönesystem som baserar sig på gällande kollektivavtal stöder sig i stor utsträckning på ersättningar som betalas när arbetstiden förläggs på ett sätt som avviker från lagen och för övertidsarbete. De framförda ändringarna skulle enligt Sjömansunionen ha kunnat sänka arbetstagarnas totala lön, om inte lönesystemen skulle ha ändrats samtidigt.

Enligt utskottet bedömning har avtalet i stor utsträckning tagits fram med beaktande av förhållandena inom det syd- och centraleuropeiska området för inlandssjöfart. Vår inlandssjöfart känne-

Betänkande AjUB 14/2016 rd

tecknas av en kort tid med öppet vatten och en ännu kortare säsong för passagerarfartygen, dvs. sommarmånaderna. Enligt det som framfördes under utskottsutfrågningen utgörs 70—80 procent av passagerarfartygens omsättning av restaurangverksamhet. Utskottet konstaterar att bestämmelserna i avtalet lämpar sig dåligt för förhållandena inom inlandssjöfarten i Finland.

I sitt utlåtande om förslaget till arbetstidsdirektiv för inlandssjöfarten (AjUU 7/2014 rd) förutsatte utskottet att särdrag för vår inlandssjöfart och vår kollektivavtalspraxis beaktas när direktivet genomförs nationellt. Utskottet upprepar vad det sade tidigare och förutsätter att regeringen noga ger akt på hur de föreslagna bestämmelserna påverkar villkoren för företagen inom inlandssjöfarten och tryggheten av arbetstagarnas rättigheter enligt direktivet. Utskottet understryker att den höga beläggningsgraden på fartygen i inrikes trafik måste tryggas under den korta säsongen (*Utskottets förslag till uttalande*).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 197/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer vilka effekter genomförandet av arbetstidsdirektivet för inlandssjöfarten får och att den vid behov vidtar åtgärder för att jämka samman företagens behov av arbetskraft och förläggningen av arbetstagarnas arbetstid.*

Helsingfors 8.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Hannakaisa Heikkinen cent (delvis)
medlem Reijo Hongisto saf (delvis)
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml (delvis)
medlem Leena Meri saf (delvis)
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd (delvis)
medlem Ilmari Nurminen sd

Betänkande AjUB 14/2016 rd

medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Eero Suutari saml
medlem Martti Talja cent (delvis)
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
ersättare Antero Laukkanen kd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.